

BØKER

Tips? Innspill? Responser?
Send e-post:
bok@morgenbladet.no

Ny litteraturfestival

Plutselig har vi fått en ny, mellomstor litteraturfestival her i landet, og det i Moss. Møllebyen litteraturfestival er stablet på bena i rekordfart av litteraturgründer Martin M. Sørhaug og forfatter og kritiker Jonny Halberg (bildet). Startskuddet går allerede 14. mai. Programmet er likevel bredt, med vekt på unge stemmer, men også med evig populære navn som Dag Solstad, Eldrid Lunden, Ole Robert Sunde, Tomas Espedal og Tone Hødnebo på plakaten. Det blir utstilling med den svenske lyd- og bildekunstneren Johannes Hel-dén. Ambisjonen er å bli en av landets viktigste litteraturfestivaler innen 2011. Fint for Moss, fint for landet.

Clegg til topps i bokvalget

Dagen før britene gikk til stemmeurnene, avgjorde The Guardian valget på sin bokblogg. Avisen har sammenlignet de tre statsministerkandidatenes litterære preferanser, og kåret en suveren vinner – Liberaldemokratenes Nick Clegg. Mens Tory-leder David Cameron blir latterliggjort fordi boken han ville hatt med seg på en øde øy er en kokebok med gourmetretter, får

Labours Gordon Brown tyn fordi han fremhever forfattere som ifølge Guardian er like uinspirerende som mannen selv – Wordsworth og Tennyson. Kjæledeggen Clegg, derimot, har tatt seg tid midt i valgkampen til å skrive en lidenskapelig analyse av verkene til sin helt, Samuel Beckett. I tillegg heter sønnen hans Miguel (som Cervantes), og han liker Scrabble!

Språkspruterer

Det er en litterær krig på gang.

– Du har fått Odd Nerdrum til å lage et maleri av deg som et slags urmenneske eller en stammekriger i solnedgang. Bildet er på omslaget av boken din. Hva er tanken bak et slikt valg?

– Det er et maleri som ble laget før boken kom. Jeg kjente elever av Nerdrum, og av en eller annen merkelig grunn sto jeg plutselig modell for ham. Jeg hadde stått modell for en av elevene hans.

– Er det noen sammenheng mellom omslaget og tematikken i boken?

– Jeg har alltid sett på meg selv som en figurativ poet. Jeg skriver dikt som en kan forholde seg til. Da siterer jeg en journalist jeg snakket med tidligere i dag.

– Du gjør det ikke lett for deg selv, med titler som «Verden Sprutfargelegges Av Lys», «Ja Er Verdens Vakreste Ord» og «Å Se Deg Trist Er Verre Enn Å Se En Million Soler Slukne». Spiller du bevisst på klisjeene?

– Ja, jeg spiller på nyromantiske motiver i flere av titlene. Men tekstlig sett er det alt fra det rent vitalistiske via det rent moderne til visse nyromantiske strømninger.

– Du er uttalt vitalist. Hva betyr det, og hvordan preger det poesien din?

– I min poesi betyr det at min diktning kretser omkring livskraften. Hva den er, hvordan den kommer til uttrykk. Et hovedspørsmål er: Hvor levende går det an å bli?

– Noen steder tar det helt av. «Alt er et pul! Alt er et urkraftens urpul. Pul! Pul! Pul!» heter det i et dikt. Tuller du med oss, eller mener du alvor?

– Dette er jo et av de mest rent konsentrerte vitalistiske diktene, hvor jeg tar et vulgært ord og setter det inn i en større, livsbejaende setting. Nettopp derfor heter det «Urpul». Det er en slags blanding av høyt og lavt.

– Du har skrevet et hyllest-dikt til den norskafricanske

UKENS NAVN

Den norsk-ugandiske forfatteren **Bertrand Besigye** er ute med sin fjerde bok, diktsamlingen *Og Solen Tilber Ingen Andre Guder Enn Sin Egen Styrke*.

vektløfteren Ruth Kasirye. Hvorfor det?

– Hun er et unikt atletisk fenomen, og var under Beijing-OL den første norskafricanseren som har båret det norske flagget. I ettertid har hun rett og slett vært tiet vekk, spør du meg. Jeg skulle gjerne sett henne på Skavlan.

– Om den forrige boken din skrev anmelderen Kjetil Røed: «Som tekst yter den en sjelden motstand mot å bli lest, noe som gjør romanen til et egnet objekt for lesetrening ...»

– De forfatterne som blir kanonisert i Norge, er de som er språkkrympere. Forfattere som bruker det norske språket med stor sprut vil alltid få skulende øyne og rynkede neser mot seg. Det er en litterær krig, som kan sammenlignes med den krigen en del figurative malere har vært i mot det modernistiske hegemoniet i billedkunsten. Nordmenn elsker ikke å snakke norsk, slik en tysker elsker å snakke tysk, slik en franskmann elsker sin fransk, slik en italiener gjør opera av sin italiensk. Det norske språk er noe nordmenn mumler seg til, noe de janter seg til. Når det da kommer en svart forfatter som gjør en stor språkorgie av sin diktning og er høylytt, er det uhyre vanskelig for visse deler av det litterære etablissementet å svelge.

ANDERS BREIVIK BISGAARD

Et byråkratisk

Guttorm Guttormsgaard står bak et raritetskabinett av en utgivelse.

Jeg har fått tilsendt et helt arkiv til anmeldelse: en tykk bunke ark, noen heftet sammen, andre løse, samlet i en stiv folder holdt sammen av en kraftig gummistrikk. Nå er ikke arkiver noe man vanligvis anmelder, men dette er da heller ikke et arkiv i vanligste forstand. Publikasjonen utgjør siste etappe i et kunstprosjekt som over lengre tid utfoldet seg i et forlatt industrilokale – Blaker gamle meieri i nærheten av Sørum – i regi av kunstneren, samleren og kuratoren Guttorm Guttormsgaard. Designen og tittelen *Arkiv* antyder at mappen inneholder relevante dokumenter angående en serie begivenheter som har funnet sted og som nå er offisielt avsluttet – altså overlatt til historien og historikerne.

Arkivet som kunst. Det er 2010, og dette lille prosjektet presterer å samle noen av de mest sentrale kategoriene eller premissene for moderne kunst i kondensert form. For det første, skiftet fra håndverksproduksjon til industriproduksjon, som åpnet opp selve spørsmålet om kunstens status og definisjon, og gjorde det til et sentralt og kritisk moment i all kunstproduksjon. For det andre, skiftet fra industriell til postindustriell produksjon, som førte til at kunstnere og andre «kreative» arbeidere i kortere eller lengre perioder overtok de forlatte industrilokalene i det som en gang var urbane randsoner. For det tredje, den dramatiske ekspansjonen i statsapparatene, som brakte med seg en ny byråkratklasse og et enormt fokus på arkiveringsbehov og -teknologier.

Skjemaer. Mens forholdet mellom kunst, industriell produksjon og kapitalismens ulike faser er velkjente temaer for alle som har interessert seg for nyere kunst, er de intense utvekslingene mellom kunst og byråkratiske former og prosedyrer kanskje mindre kjent for en bredere

offentlighet. Den tidlige konseptkunstens bruk av skjemaer, notater og diverse andre byråkratiske formater er én ting, en annen er den utstrakte kunstneriske fascinasjonen for arkivformatet. Fra surrealistenes kontor for arkivering av drømmenedtegnelser til den libanesiske Atlasgruppens arkiv over materiale relatert til faktiske og imaginære personer, grupper og begivenheter i landets krigshistorie, har arkivet fungert som et kunstnerisk medium for bearbeidelse av en hel rekke ulike moderne erfaringer.

De mest sentrale premisene for moderne kunst i kondensert form.

Historisk tid. Dette vil ikke si at kunstnere rett og slett annekterer arkivformatet – det er ofte heller slik at de forvandler eller forstyrrer hevdvunne arkiveringsprinsipper. Det det grovt sett handler om, er spørsmålet om tilgang til historien – hvordan historie defineres, hva som er historieskrivningens materiale og fremgangsmåte og hvilke teknologier den er avhengig av. Og her er forholdet mellom arkivet og «historisk tid» det kritiske omdreiningspunktet. Arkivhistorikere som Sven Spieker har vist hvordan 1800-tallets historikere så de enkelte arkivmappene som representanter for en serie adskilte øyeblikk – en slags nærmest fotografiske avtrykk av tidspunkter som definitivt er forbi, men som, brakt til live og satt i system, ville danne et håndfast utgangspunkt for en historisk orden.

Nattkjoler og keramikk. Arkivet fra kunstprosjektet i Blaker gamle meieri griper inn i nettopp en slik tidsproblemstilling, men nå med utgangspunkt i kunsthistoriens spesielle utfordringer. I denne arkivmappen gjemmer det seg en tykk bunke reproduksjoner av alle slags gjenstander og bilder innenfor et utvidet kunstbegrep. De griper over alle perioder, kulturer, teknikker og bruksområder – fra asiatiske kalligrافي til malerier av Bendik Riis, Dogon-skulpturer, gamle treredskaper, vitsetegninger, utskårne dyr, bøker og tidsskrifter fra den rus-

ANMELDELSE

GUTTORM
GUTTORMSGAARD
Arkiv
Pax. 2010

